

OPPEGÅRD
HISTORIELAG

Medlemsblad Nr. 2/2023

Skolefanen er tilbake på Bålerud skole

Etter mange år i hvelvet på rådhuset er nå fanen tilbake på Bålerud skole, Oppegårds eldste skole som startet i 1863.

Teksten lyder: Ælsk din næste, Frygt Gud, Baalerud skole.

Skolen ble nedlagt på begynnelsen av 1950-tallet og elevene ble overført til Kolbotn skole. I dag er bygningen i bruk som grendehuset Solheim og ligger i Bekkenstenveien på Svartskog.

Styret og kontaktpersoner i Oppegård historielag 2023

Steinar Karlsrud, leder, tlf. 95 87 99 36, e-post steinar.karlsrud@gmail.com

Severin Breivik, nestleder, tlf. 92 88 84 87, e-post cvrin@live.no

Sonja Finstad Andersen, kasserer, tlf. 48125036 , e-post sonja_finstad@hotmail.com

Berit Scheen, sekretær, e-post berit@scheen.net

Siri R. Iversen, styremedlem, tlf. 93 43 11 05, e-post siri.iversen@gmail.com

Ragnfrid Kirkeberg Pedersen, styremedlem, tlf. 92 40 16 63,
e-post ragnfrid.kirkeberg@gmail.com

Einar Skillebekk, styremedlem, tlf. 92 05 05 95, e-post skillebekk.einar@gmail.com

Gunnar Rogneflåten, styremedlem, tlf. 48 49 69 08,
e-post gunnar.rogneflaaten@gmail.com

E-post: oppegard.historielag@gmail.com

Postadresse: Oppegård historielag, Postboks 12, 1411 Kolbotn

Revisor: Erling Bjarkø

Medlemsbladet: Odd-Ståle Indreide og Siri Iversen

Valgkomité: Terje Fredriksen,.

Gjersjøelva natur og kultur: Harald Lundstedt: hlundste@online.no, telefon 97070430
eller Grethe Krohg Homlong grethekh@live.no, telefon 99015815

Nettsida er nedlagt, men det kommer en ny. Følg oss på Facebook så lenge!

Leder Historielagets medlemsblad nr. 2-2023

Nok et halvår er over og Historielaget er klar for en ny sesong med nye oppgaver og utfordringer. Jeg håper at dere alle har hatt en fin ferie, når det nå lakker og lir mot høst. Høsten kan jo bli fin i dette flotte landet vårt, uten ekstrem varme og de verste brannkatastrofene som herjer rundt om i verden.

Jeg er veldig glad for at vi nå har fått et fulltallig styre igjen etter årsmøtet. Vervet som kasserer har vært vår hodepine i flere år. Mange har bidratt for å få medlemsregister og andre kassereroppgaver til å fungere. Siri har gjort en kjempejobb i tillegg til mange andre oppgaver i laget. Selv har jeg tidligere vært kasserer i flere frivillige foreninger, men i vår digitale hverdag holder det ikke lenger å føre debet og kredit i bøkene, samt å betale regninger gjennom banken. Jeg drømmer meg tilbake til girotiden uten kjempegebyrer og en bank som tok imot mennesker og bistod kundene med et smil og hjelp i de fleste situasjoner og ikke minst med profesjonell kunnskap. Så ut av denne drømmen, nå må

man i tillegg være profesjonell dataekspert for å inneha et slikt verv også i frivillige foreninger. Brønnøysund passer på oss med argusøyne. I historielagene er det lite penger og alt arbeid er ubetalt. Mange lag og forreninger må bruke mye penger på å kjøpe denne tjenesten hos regnskapskontorer.

Vi Oppegård historielag er så heldige og glade for at vi har fått en av våre medlemmer, **Sonja Finstad Andersen** som kasserer. Hun er i full gang selv i ferien, merker jeg.

Kalendergruppa er i full sving med Historielagets kalender for 2024, de har et voldsomt driv i år også. Masse stoff er samlet inn så det blir

en glede å se resultatet til høsten. Severin bruker både «gulrot og pisk» for å holde styr på oss som vanlig, og da går det rette veien. Finn Erhard Johannessen jobber med en ny bok om Ljansgodset i Hvervenbukta gratis for historielaget. Hovedbygningen brant i 1913. Godset eide omtrent 80% av arealene i kommunen vår og vi er svært spent på boka. Alle som bor/har bodd i Oppegård bør ha stor glede av historien vår. Finn Erhard har tidligere holdt flere foredrag hos oss.

Gjennom Nordre Follo friluftsråd hvor historielaget deltar, er det satt ut informasjons-skilter med henvisning til bla historiske plasser inn i marka. Harald Lundstedt har vært pådriver her gjennom flere år. Nå er de fleste skiltene satt opp ved innfartstiene. Gruppa vår «kulturminner i utmark» har dessverre ikke fått utrettet så mye i år. Mange av oss er blitt godt voksne med hofter og knær som ikke fungerer så godt lenger. Her ønsker vi å sette i gang et prosjekt til høsten. Vi håper at flere yngre krefter kan bli med. Oppgavene er ofte praktiske med å vedlikeholde oldtidsveiene, våre informasjons skilter, registrering av fortidsminner mv.

Et lite hjertesukk var at vi måtte avlyse bussturen til Hafslund Hovedgård, Peder Holters gravsted ved Skjeberg kirke og Roald Amundsens fødested i mai. Det ble for liten tilslutning. Forøvrig fikk vi gjennomført aktivitetsplanen.

I sommer har jeg besøkt, pratet, notert og avfotografert bilder sammen med to voksne Kolbotngutter med lange aner her i kommunen. Begge har jeg kjent siden jeg var liten. Sverre O. Christiansen er 92 år. Han har mange forfedre både fra Kolbotn og Oppegård. Flere i familien hans var skogvoktere under Ingier godset. Bestefaren var Oscar Christiansen på husmannsplassen Rike i Mastemyrveien/nå Kapellveien. Han var også første poståpneren på Kullebunden m.m. Sverre var den siste fast ansatte som betjente Kolbotn stasjon og da som «Stasjonsmester» som vi sa.

Sverre Otto Karlsen er 86 år. Han har størsteparten av sitt liv bodd i Liaveien 20 «Nymo».

Steinar Karlsrud

Bestefaren hans var Georg Jørgensborg som kjøpte «Nymo» i 1920. Sverres oldefar var O.H Jørgensborg. Han var lærer på Bålerud skole, Oppegårds første skole. (Nå Solheim grendehus på Svartskog) I tillegg til lærerjobben var han kirkesanger og poståpner. For oss som driver med lokalhistorie er han en meget kjent person i Oppegård. Sverre overtok «Nymo» og bodde der helt til veivesenet rev husene og bygde veikryss for nye Mastemyrveien der. I hagen hadde han en dam hvor han padlet med kano. Jeg drømte alltid om å få en slik dam i hagen vår. Ved å gå igjennom kommunens karter finner jeg at dammen lå akkurat der hvor rundkjøringen inntil der Skateparken ligger i dag. Sverre spiller fortsatt trompet i to korps her. Vi tre hadde en kjempefin dag på Høyås med masse historier. Sverre Chr. hadde masse på hjertet og hoppet gladelig over middagen. Vi skal snart møtes igjen og jeg håper å lage en artikkel om dette, i neste medlemsblad med masse bilder.

I våres fikk vi den triste meldingen om at Bjørn Stenerud døde i skiløypa i påsken. Bjørn har sammen med Knut Torsteinsen bistått Oppegård historielag med mange oppgaver. Selv kjente jeg Bjørn først fra speiderarbeid. De siste årene har han vært aktiv med bl.a. og dokumentere Bærøe-huset «spøkelseshuset» ovenfor Greverud skole. Vi var opptatt av at en så flott bygning måtte dokumenteres, da huset skulle rives for å gi plass til ny bro mot Oppegård senter. Nordre Follo kommune trengte også dokumentasjon i forbindelse med rivningssaken. Bjørn klatret og målte. I uthuset var tak og gulv i annen etasje pill råttent, men han ilte fram med forsiktige skritt. Det var Bjørn som nøyaktig førte rapporten i pennen. Den kan leses i medlemsblad 1/2023. Bjørn og Knut jobbet også med en utstilling i forbindelse med krigen. De har samlet gjenstander og mye dokumentasjon i Langbygningen. Bjørn var alltid bli hyggelig, arbeidsom og kunnskapsrik. De var en fornøyelse å være sammen med han. Alle vi som var sammen med han i historielaget savner Bjørn veldig.

Til slutt håper vi at mange vil være med på arrangementene våre utover høsten. Vi vil også satt stor pris på om noen kunne tenke seg til å være med i gruppene våre. eller komme med nye ideer vi kan jobbe med. Her kan alle delta uten å være styremedlemmer.

Så ønsker jeg dere en riktig god ettersommer.

Greverud 8. august 2023

Steinar Karlsrud

Protokoll fra årsmøte i Oppegård historielag 23.3.2023.

Gamle Oppegård rådhus.

1. Godkjenning av innkalling og dagsorden:
Godkjent, 15 medlemmer tilstede.

2. Konstituering:
Møteleder : Steinar Karlsrud
Referent: Berit E. Scheen
Undertegning av protokoll: Terje Fredriksen og Harald Paulson.

3. Godkjenning av årsberetningen for 2022:
Årsberetning godkjent.
I denne forbindelse fortalte Terje Fredriksen at den gamle fanen til Bålerud skole blir hengende i en glasskasse på Solheim etter noen år i safen på rådhuset. Historielaget har samlet inn penger for å få fanen fin for mange år siden.

4. Godkjenning av regnskapet:
Regnskapet godkjent.
Det ble ikke sendt purring på kontingenten i 2022. Det er utbetalt for produksjon av 2 kalendere, og moms for 2022 vil komme i 2023. Historielaget har 6 bankkonti, derav 1 for stokkebåten. Det anbefales å legge noen av kontiene i brukskontoen. Kommunen har overtatt ansvaret for Roald Amundsen bysten, og overskuddet fra RA-prosjektet vil bl.a. benyttes til en bank.

5. Fastsettelse av kontingent:
Kontingenten for 2024 forblir kr. 350,-, deri medregnet kalender, medlemsblad og Follo-minne.

6. Budsjett for 2024:
Gjersjøelva og Langbygningen er ikke tatt med i budsjettet.
Finn E. Johannessen får bevilget kr. 10.000,- til sin nye bok.
Kalenderen for 2024 vil antagelig produseres billigere enn sist.
Det bør søkes om midler til produksjonen.
Hyller til lageret tas av driftskontoen. Budsjettet bør være i balanse.

7. Innkomne forslag:
Ingen.

8. Valg:

Styreleder: Steinar Karlsrud - Gjenvelges for 1 år.
Styremedlem: Severin Breivik - Valgt for 2 år i 2022.
Styremedlem : Siri R. Iversen - Gjenvelges for 1 år.
Styremedlem: Ragnfrid Kirkeberg Pedersen - Valgt for 2 år i 2022.
Styremedlem: Einar Skillebekk - Valgt for 2 år i 2022.
Styremedlem: Gunnar Rogneflåten - Valgt for 2 år i 2022.
Styremedlem: Berit E. Scheen - Valgt for 2 år i 2022.
Regnskapsfører: Sonja Finstad Andersen - Valgt for 2 år i 2023.
Revisor: Erling Bjarkø - Gjenvalgt for 1 år.

9. Valgkomite: Terje Fredriksen, Sonja Birkeland og Gunnar Bjørland, alle valgt for 1 år.

Utsendinger til Follo Historielags årsmøte: Steinar Karlsrud, Einar Skillebekk, Siri R. Iversen. Terje Fredriksen og Ragnfrid Kirkeberg Pedersen.

Etter årsmøtet holdt Olav Hermansen et meget interessant foredrag om norsk flyfrakthistorie.

Berit Scheen, ref.

Terje Fredriksen, sign. - Harald Paulson, sign

100-åring med offentlig flagging hver fødselsdag – på unionsdagen 7. juni!

Severin Breivik

Inger Johanne, alltid kalt «Tullik», Linderoth (f. Johansen) ble født 7.juni 1923. Nå har hun 100 år i sikte! Barndom og oppvekst fikk hun i Oppegård syd med 4 søsken i villa «Lafjell» i Tjernsliveien 1, som familien hadde kjøpt i 1920/21. Deres hus var bygget for Odlos gründer Odd Lofterød (revet i 1973-74).

Tullik, som Inger Johanne kaltes av søsken, vokste opp med hjemmeværende mor og en sjømann til far Ingvald Johansen (1883 - 1943).

100-åringen Inger Johanne gikk ut fra middelskolen på Kolbotn krigsvåren 1940. Hun glemmer ikke 9. april med lave krigsfly på himmelen. Også den dagen tok hun toget til skolen som var stengt, men skolens tyskvennlige rektor sa at «dette går nok snart over». Togene ble innstilt resten av dagen, så Tullik og de andre elevene måtte gå hjem uten skole den dagen.

Tullik fortsatte skolegangen med stenografkurs og andre kurs og fikk arbeid på Forende annonsebyrå det første året. Senere var hun hos bilfirmaet Kolberg, Caspari. Parallelt ble handelsskolen gjennomført som kveldsskole.

Det var trange kår og mange til bords i krigsårene, så Tullik og en eldre søster ble sendt på arbeidstjeneste i Berg ved Halden i 2 måneder over flere sommerferier. Der var det å arbeide for maten.

Fredsåret 1945 kom Inger Johanne i jobb hos Storebrand i Oslo. Den 15. juni 1947 giftet hun seg med

Thorleif og de nygifte flyttet til Ljan hvor de bodde på Heim pensjonat i 3,5 år. Det var en ekstrem boligmangel, ja, stor husnød i årene etter krigen. Derfor hadde alle hus- og villaeiere plikt til å leie ut ledige rom i boligen. Tullik og mannen fikk etter pensjonatår på Ljan leie en leilighet på Montebello.

Tullik var i jobb til 1951, men da første barnet meldte sin ankomst ble hun hjemmeverende husmor. Inger Johanne er mor til 3, har 3 barnebarn og er oldemor til 4.

Tulliks far, Ingvald Johansen, var født i Bodø 1883 med oppvekst i Kabelvåg. Han dro til sjøs som 15-åring i 1899 og seilte ute under hele 1. verdenskrig, Norge var da nøytralt. Han ønsket å ta styrmannsskolen, men var fargeblind og ble derfor seilende som stuert. Etter 1. verdenskrig gikk Ingvald i land og giftet seg med Ingrid Helene Mathisen - Inger Johannes mor i 1919, i Jacobs kirke i Kristiania. Han drev restaurant i byen i noen år. Men 1920-årene var dyrtid og boligkrise, så restaurantdriften måtte innstille. Deretter bar det igjen til sjøs i 1926 og denne gang ble han på båten i hele 6 år. Høsten 1936 reiste Ingvald til sjøs for siste gang. Da Inger Johanne ble konfirmert i oktober 1939, var Ingvald i Australia. Samme høst, 1. sept. 1939, startet 2. verdenskrig. Og fra da av måtte mannskapet stå om bord for rederi, frakten og Fedrelandet uten hjemreise. Skipet til Ingvald fraktet olje mellom USA og Storbritannia og gikk i utallige konvoier over Atlanteren.

Helt til angrepet på Pearl Harbor høsten 1941 var det jevnlig brevkontakt med faren, men deretter ble det slutt på all korrespondanse til Oppegård fra stuerten.

Ingvalds skip M/T «Mandal», ble aldri torpedert, men kolliderte i 1942 med et annet skip i tykk tåke. Ingvald ble sterkt skadet og kom på sykehus i Brooklyn, New York. Han måtte da amputere det skadde benet fordi Ingvald også hadde sukkersyke. Ingvald døde på sykehuset i Brooklyn 12. mars 1943. Men ikke nok med at faren døde for Norge i krig: For da krigen startet, så stoppet rederiet all utbetaling av hyre etter ordre fra tyskerne og ved det, ikke mer penger hjem til kona og barna i Oppegård. Sjømannsforbundet og organisasjonen for skipsoffiserer betalte derfor familien 60% av hyren. Men dette ble for lite å leve av, så Tulliks mor tok begynte som nattevakt på Ski Røde Kors sykehus. Og i tillegg til 5 barn, pleide hun også sin mor, sengeliggende av leddgikt i hele 19 år.

**Første- og andreklasse ved Kolbotn
middelskole 1940**

Ingvald Johansen

Endelig, først 20 år senere i 1964/65, bevilget Nortrashipsfondet Ingvalds kone hans «tilgodehavende» av Fondet. Summen var på kr 50.000,- Månedshyre for en matros i krigen lå på ca kr 260,-. I tillegg hadde Tulliks yngste søster fått økonomisk støtte til videre skolegang noen år tidligere.

Moren til vår 100 åring - Ingrid Helene, var et aktivt menneske, ja, samfunnsbygger av rang: Hun var ivrig med for å få bygget vanntårnet på Myrvoll i Oppegård i 1963 med vann opp fra Gjersjøen. Hun var også leder for Oppegård husmorlag i 7 år og jobbet i flere år ved «talestasjonen» i Oppegård, da som telefonistinne.

Hos lokalkjøpmannen Dahlstrøm handlet de den gang oftest på bok, og moren sto med kr 800,- i gjeld samtidig med at kjøpmannen gikk konkurs. Og ved det, kunne hennes gjeld bli slettet. Men det utestående insisterte hun på å betale til konkursboet. For Tulliks mor gjorde alltid opp for seg!

Desember 1945 kom urnen til Tulliks fars hjem fra USA. Inger Johanne husker fortsatt godt minnegudstjenesten i Oslo Domkirke for faren og mange andre falne flygere og sjøfolk. Etter Domkirken var det en seremoni i Kolbotn kapell hvorpå urnen ble stedt til hvile. Dette gravstedet er i dag fredet. På Jan Baaldruds plass på Kolbotn er minnetavlene med navn på Oppegårds i krigen falne – også Ingvald Johansen.

Tullik bor fortsatt i eget hjem på Hovseter i Oslo, og er en vital 100-åring med meget god hukommelse! Tullik var aktiv både i håndball, turn og på ski i ungdommen. Hun har mange gode minner fra alle skiturer fra hytte til hytte (DNT) i fjellheimen. Å bade i Tussetjernet var en fin sommeraktivitet i oppveksten. Den gang var stranda ved Tussetjernet 3-delt: En del for pikene, en del til familier og en del for guttene. Alle 3 revirer ble holdt strengt adskilt – slikt var selvsagt den gang!

Hva var Nortraship?

Den norske regjering på flukt fra tyskerne april dagene 1940, gjorde et stopp på Stuguflåten turiststasjon i Romsdal. Der og da vedtok de å opprette et statsrederi som skulle overta hele den norske handelsflåten for resten av krigen: Nortraship. Vedtaket medførte at hyra til sjøfolk ble satt ned til britisk lønnsnivå (60% av det norske), mot at mellomlegget skulle etterbetales når krigen var over. Denne lønnsdifferansen ble i rederiene og Staten samlet opp i «Nortrashipfondet». Fondet vokste til verdier på 2 – 3 mrd. kroner. (I dag kanskje 35 mrd. kroner) Men det skulle vise seg at disse pengene satt «fast» i rederiene og Staten. Skammelig lenge etterpå og da bare litt av Fondet ble utbetalt til krigsseilerne så sent som 20 år etter (1964/65). Sjøfolkene og krigsseilerne våre ble urettmessig behandlet som slusker!

9. april 1940 var det 806 norske skip med til sammen 4 mill. bruttotonnasje og alle kom under Nortraship som ved det ble verdens største rederi. Over 40 % av oljen/drivstoffet over Atlanteren ble fraktet på norsk kjøll, og ble helt avgjørende for en alliert seier i 1945.

Av Norges 30.000 krigsseilere, mistet rundt 3.000 livet. 500 av de norske skipene, og nær halvparten av tonnasjen, gikk tapt i krigsårene 1939-45. Regjeringens offisielle takk og oppreisning til krigsseilerne kom først 68 år senere!

Oppegårds eldste skole - Bålerud skole 160 år i 2023

Siri Iversen

Skolen i Oppegård før 1863

Den første skoleloven kom i 1739 hvor kong Christian 6. forkynte at alle barn i alderen 7 -10 år skulle ha undervisning i kristendomskunnskap og lesning slik at de ville stå bedre rustet til bibellesning og konfirmasjonen. Hvis foreldrene ønsket det kunne barna også få lære å skrive og regne, men det tok lang tid før det ble vanlig. Fram til 1860 ble skolevesenet organisert som omgangsskoler hvor lærer og elever flyttet fra gård til gård og var noen dager på hvert sted. Det kunne være stort fravær siden mange av barna måtte hjelpe til med gårdsarbeid eller ikke hadde klær eller sko å ha på seg. Jobben som lærer var også svært dårlig betalt. Den første tida etter 1780 var Oppegård sogn delt inn i to roder, øst og vest for Gjersjøen, men etter hvert ble sognet delt i tre roder hvor Svartskog-gårdene Sjødal, Kurud, Dal, Bålerud, Grønmo og de tre Oppegårdene dannet en av rodene. De to andre rodene var i nord: Hvitbjørn, Li, Vassbonn, Kullebunden, Ormerud og Ekornrud og i øst: Myrvoll, Greverudgårdene og Sætre.

Skolestart i 1863

I 1860 kom en ny skolelov som sa at dersom det var flere enn 30 elever i skolekretsen skulle det bygges egen skolebygning. På en eiendom i Bekkenstenvæien, utskilt fra gården Bålerud, ble det bygget en skolestue med tilhørende lærerleilighet og et jordstykke, etter hvert kom det også fjøs med låve. Skolehuset ligger midt i krysset for ferdssveiene oldtidsveien som går nord-sør og kirkeveien som går øst-vest, så dette var svært sentral plassering. Svartskog var selve senteret i sognet på den tiden, med kirke og kort vei til fjorden og båttrafikken til Christiania på Bunnefjorden.

Lærere og undervisning ved skolen

Hans Johnsen var Bålerud skoles første lærer. Han hadde vært omgangsskolelærer og kirkesanger i sognet siden 1840 og gikk av med pensjon i 1864. Han ble etterfulgt av

Peder Pedersen som var lærer og kirkesanger i årene 1865-1878, han var også lærer på Kullebunden skole en periode. Pedersen giftet seg og flyttet til Kinsarvik i 1878 og stillingen ble lyst ut. Blant søkerne var Ole Halvorsen Jørgensborg fra Ringsaker. Han fikk jobben og var både lærer og kirkesanger i 38 år. Samtidig var han poståpner i 41 år fram til 1927. Kona Fredrikke Dortea tok håndarbeidsundervisningen og seinere var hun også sentralbord-dame på Svartskog, da telefonen kom. Jørgensborg var også svært aktiv i diverse kommunale og politiske verv.

Personalet ved Bålerud skole i 1930. Lærer Haakon Eielsen Lundgaard, frøken Magda Huseby, fru Nilsen og fru Lundgaard

På denne tiden varte skoleåret i 30 uker og elevene, som var i alderen 7-12 år, ble fordelt i to klasser, øvre og nedre avdeling. De eldste hadde 17 timer i uka og kom på skolen mandager, onsdager og fredager. De yngste hadde 16 timer i uka og kom tirsdager, torsdager og lørdager. Fagene var bibelhistorie og katekismen, lesning, regning, sang, geografi og historie.

På 1880-tallet ble Bålerud og Kullebunden skoler innmeldt i skytterlaget i Akershus og det ble drevet iherdig skytetrening etter skoletid og arrangert skytekonkurranser mellom skolene med lærene ved skolene i spissen.

Elever og lærere ved Bålerud skole fra tida fanen var ny. Foto: Nordre Follo bibliotek.

I 1908 ble skolen utvidet med et ekstra klasserom. I 2.etasje ble et rom innredet som sløydssal og det ble plass til et værelse for en lærerinne. I løpet av de neste årene var det flere lærerinner innom skolen, men da Magda Huseby begynte i jobben 1.januar 1917 starter en ny epoke. Hun ble trofast på skolen fram til 1951 da hun ble sykepermittert. Jørgensborg ble pensjonist samme år som Huseby begynte og stillingen som lærer og kirkesanger ble lyst ut. Den nye læreren ble Haakon Eielsen Lundgaard som hadde vært ansatt på Greverud skole. Lundgaard var også svært aktiv i organisasjoner og politikk, han stiftet Bålerud ungdomslag og satt i kommunestyret for Arbeiderpartiet på 1920-tallet. Lundgaard var ansatt på Bålerud skole fram til 1938 da han måtte trekke seg på grunn av sykdom.

Unge frøken Magda Helene Huseby, lærerinne ved Bålerud skole 1917-1952
Foto: Nasjonalbiblioteket

Skolens kjendiser

Roald Amundsens to adoptivdøtre, eskimojentene Kakonitta (Nita) og Camilla fra nordøst-kysten av Sibir, begynte på Bålerud skole en novemberdag 1922. De var elever på skolen i perioder over to år til Amundsen gikk konkurs og det endte for jentenes del at de ble sendt til Camillas familie i Canada. De bodde også en del hos familien til Oscar Wisting i Horten. Jentene ble plassert i hver sin klasse på grunn av aldersforskjellen, Camilla sammen med del eldste elevene og Kakonitta med de yngste. Begge hadde Magda Huseby som lærer og hun var særdeles fornøyd med Amundsen-jentene som også ganske sikkert var et spennende innsalg i den avsidesliggende grenda. De sirlige skolebøkene til Camilla og Kakonitta er utstilt i et monter på jenterommet i polfarerens hjem Uranienborg.

Mot slutten for skolen og starten for grendehuset Solheim

Det stadig synkende elevtallet på Bålerud skole utover 1930-tallet var bekymringsfullt. Frivillig engelskundervisning fra 6.klasse ble innført på skolene på Kolbotn og Greverud fra 1937/38 og elever fra Bålerud som ville ha engelsk måtte begynne på Kolbotn skole. Skolestyret i kommunen bestemte at Bålerud skole fikk greie seg med en lærer og etter foreldrenes påtrykk ble det Magda Huseby som fikk fortsette.

17.mai 1939 med elever og lærerinne Magda Huseby på tunet til Nyborgs butikk (dagens Svartskog kolonial).
Foto: Digitalt museum/Akershusmuseet.

I 1947 var det bare 26 elever igjen på skolen og nedleggelse av skolen ble stadig mer aktuelt. I flere foreldremøter og skolestyremøter i løpet av 1951 var skolens framtid tema. Til slutt ble nedleggelsen vedtatt og skolebarna har siden blitt skyssset med skolebuss til Kolbotn skole. Magda Huseby ble ikke med på flyttinga, hun var syk og utslitt etter et langt liv som lærer og fikk sykepermisjon til oppnådd aldersgrense i 1953.

Skolehuset med uthusbygninger og det hele ble i desember 1952 overlatt til foreningene på Svartskog. Etter en navnekonkurranse kom navnet Solheim på plass og stedet har siden vært i bruk som grendehus og fortsatt samlingspunkt til stor glede for Svartskogs unge og gamle. Bålerud skole/Solheim står på lista over historiske bygninger i Oppegård og ble skiltet i 2003.

Feiring av skolens 150 års jubileum 25.8.2013

Høsten 2013 ble det stor utendørs jubileumsfest på Solheim. Hele grenda var invitert og gamle elever fortalte om skoleminner - og jammen kom lærer Julius Wivestad også og fortalte om sin tid som lærer ved skolen. Karsten Alnæs kåserte om skolevesenets historie og Svartskog kor underholdt til stor jubel.

Tidligere elever i samtale med Maria Alnæs om skoletida ved Bålerud. 150-års jubileet i 2013. Foto: Siri Iversen

Skolefanen tilbake på Svartskog

I 2023 kom den gamle skolefanen på plass i en solid ramme med glass på veggen på grendehuset Solheim. Da Oppegård historielag var ganske nystartet på midten av 1980-tallet ble det tatt initiativ til å redde den gamle og skjøre skolefanen fra Bålerud skole. Den ble sendt til reparasjon og konservering før den ble lagt til oppbevaring i hvelvet på Oppegård rådhus i påvente av en mer permanent plassering. På sett og vis gikk fanen i glemmeboka - helt til Oppegård og Ski kommuner

skulle slås sammen og man begynte å tømme det gamle rådhuset på Kolbotn og til sist hvelvet. Da dukket fanen fram igjen og etter kontakt med Frank Westgaard og Grendehuset Solheim ble det forgang i sakene. Erik Haugom fra Bekkensten snekret en flott kasse som henger oppe på veggen i entreen på Solheim. Der henger skolefanen trygt beskyttet for sola, men godt synlig og til glede for besøkende på Solheim.

Kilder:

Bødtker, Bjørn Kihl: *Oppegårds skolehistorie 1739-1925*, 2004

Løvland, Birger: *Posthistorie fra Oppegård*, 2008.

Svensen, Ivar S.: *Camilla og Kaconitta: Roald Amundsens som familiefar*, 1982

Den besværlige Sandvadbakken

Siri Iversen

Litt nord for Tyrigrava, langs Gamle Mossevei, finner vi avkjøringa til Svartskog. Den bratte, svingete og ofte glatte Sandvadbakken har vært til bekymring for svartskogfolk i generasjoner og denne utfordrende “svingebakken” er et fast samtaleemne hver vinter.

Navnet Sandvad og Gamle Mossevei

Vi begynner med stedsnavnet Sandvad som viser til vadestedet i Gjersjøen mellom plassen Skjærvika like nord for Tyrigrava og svingen like sør for avkjøringa til Svartskog. Et vadested er et grunt område hvor en sti eller vei krysser en bekk eller elv, og hvor det ikke er en bro eller klopp. Noe å tenke på er at Gamle Mossevei ble anlagt rundt 1860 som hovedvei fra Christiania og sørover ut av byen. Denne veien ble som den første i landet bygget etter det nye “chausseprinsippet” hvor veien ble jevnet mest mulig ut og dumper og søkk ble gjenfylt, slik at det ble minst mulig stigning, og veien skulle føye seg inn i terrenget. Det var ingen kjørbær vei ned fra Svartskog annet enn en sti for tømmertransport ned til Gjersjøen. På gamle kart ser vi at veiene på Svartskog gikk fra Ljansbruket (Gjersjelvdalen) i nord via Hvitebjørn og Bjørnsrud sørover til dagens stoppested Sandvadtøppen og videre vestover forbi plassene Bråte, Åsen, Lerskallen mot Oppegård kirke. Videre sørover gikk veien til Sjødal og til slutt Kjærnes og Nordby i Ås. De som

Kart fra 1830 som viser veier på Svartskog

skulle til Nesodden kirke dro ned til Bekkensten, slik Bekkenstenveien går nå. Da Mosseveien kom ble de gamle veiene nord-sør over Svartskog nedlagt som offentlige bygdeveier. I forbindelse med byggingen av Mosseveien på 1850-tallet vurderte man å legge veien til Svartskog opp bakken fra Skjærvika opp mot Bråte, det vil si like rundt svingen på sørsida av dagens Sandvad. Men søknaden om støtte til et slikt prosjekt ble avslått av amtsformannskapet (fylket) da det ville bli altfor kostbart til et så lite kirkesogn som Oppegård var den gang. Så da måtte man jobbe videre med den allerede beryktede Sandvadbakken som ble oppgradert fra sti til kjerrevei i løpet av 1860-tallet.

Trafikkøkning og utbedringer

Utover 1930-tallet begynte rutebilene trafikk utover til Ljansbruket og Svartskog for fullt, de gikk for det meste langs den nyopprettede Ingierstrandveien og videre til Oslo. Både Ingierstrandveien og Ingierstrand bad ble anlagt på begynnelsen av 1930-tallet. Denne busstrafikken utkonkurrerte Nesoddbåten som fram til krigen hadde anløp fra Svartskog brygge og Bålerud brygge på sin vei til og fra Oslo, sommerstid var det også båt til og fra Ingierstrand bad. Da Bålerud skole (nåværende Solheim grendehus i Bekkenstenveien) ble nedlagt på begynnelsen av 1950-tallet ble svartskogbarna kjørt i buss til Kolbotn skole. I Sandvadbakken måtte veien utbedres såpass at det gikk an å ta seg fram med alle slags kjøretøy. I flere omganger i tidsrommet 1925-1940 ble stigningsforholdet i bakken utbedret ved å gjøre svingene noe rommeligere. Så seint som i 1983 ble en kulle midt i "indre sving" sprengt bort slik at man som sjåfør i det minste fikk en viss oversikt over trafikken i bakken.

Kollen som ble fjernet i 1983

Sandsilo midt i bakken

Akershus fylkesvegvesen anla en sandsilo midt i Sandvadbakken i løpet av 1950-tallet etter standard modell, nettopp for å kunne strø veiene i området om vinteren. Den fungerte slik at lastebiler fylte på med sand i toppen av siloen, midt i øverste sving, og så kunne strøbilene hente sand ved å kjøre inn til porten nede ved Mosseveien. På toppen var et lokk eller rist som imidlertid ikke alltid lå som det skulle. Kjøretøy kunne rutsje nedi og barn kunne forville seg borti siloen, var man bekymret for og Vegvesenet fikk pålegg om å sikre siloen bedre. Etter noen år ble anlegget avstengt på grunn av trafikksikkerheten. Mangt et kommunestyre har behandlet klager på bakken og forsøkt å finne midler til ytterligere utbedringer av Sandvadbakken.

Busstrøbbel

Nå er det temmelig lenge siden sandsiloen sist var i bruk. Det er kommet en svær fylling med jord og stein foran døra til siloen nede på bakkeplan og den har ikke vært synlig på mange år. Men Sandvadbakken er stadig bratt, busser og biler står rett som det er på kryss og tvers når det er nysnø og glatt vinterstid. Stadig er foreldre og skolebarn spente på om bussen kommer fram, da som nå, på vei til skolen eller hjem for dagen.

Kilder:

Gjærum, J.: Akershus fylkes veghistorie : en oversikt over vegvesenets utvikling i fylket fra begynnelsen av middelalderen fram til 1948. Utg. 1954.

Østlandets blad 13.4.1956

Østlandets blad 9.12.1982

Kart: Statens kartverk. Utsnitt fra sammenstilte militærkart fra 1830.

Foto: Kolle i indre sving

Det er godt at man ble kvitt kollen i indre sving. Foto: Erik Larsen, ØB 9.12.1982

Foto: Busstrøbbel

Vinteren kommer av og til brått på og skaper trøbbel for bussen i Sandvadbakken. Foto: Ida Westgaard

Foto: Sandsilo:

Eksempel på tilsvarende sandsilo fra Ormeruddalen.

Foto: ØB 13.4.1956.

Montør Johan Fredriksen (som har avstått grunn for siloen) tar en titt i sjakten. Sanden fylles i gapet — flankert av de store lemmer — og bilene kjører inn i siloen gjennom døren. Fra Folkets Blad som ligger 13

RETTELSER

I historien om Erik Egge i OHL medlemsblad 1/23, ble 3 navn dessverre skrevet feil:

Erik ble på et sted i artikkelen til Egil.

Læreren til Erik het Julius Wivestad (ikke Wibestad)

Erik rundet Kapp det gode håp (Sør-Afrika) på båtreisen fra Australia og hjem. Ikke Kapp Horn (Chile).

Redaksjonen beklager!

ETTERLYSING AV KUNNSKAP.

I Follominne 2023 kommer en artikkel om Follo historielags historie som starter med Wilhelm Grøstads samling på Nesodden.

Rådgiver Dagfinn Walter Jakobsen i Nordre Follo kommune bibliotek kommer med følgende notat og forespørsel:

«Takk for oversendt informasjon om Bærøes hus. Legger ved en liten notis fra Oppegaards-Posten 15. april 1921. Sekretær Karlsrud er nevnt. Jeg antar dette er Olaf Karlsrud som er omtalt i pdf-en du sendte. Jeg var ikke klar over at det eksisterte et Follo historielag den gangen for over 100 år siden. Det nåværende Follo historielag ble jo stiftet i 1948.»

Vi har forespurt Follo Historielag, men de har hittil ikke klart å gi noen tilbakemelding på dette. Derfor lurer vi på to ting:

1. Er det noen som har kjennskap til Follo Historielag før 1948?
Oppegård Historielag var ikke stiftet den gangen.
2. Er det noen som kjenner til «en felles beskrivelse av Follo bygdene»?

Oppegård Historielag synes det er svært interessant hvis vi kan finne ut av dette. Historielags interessen var heldigvis på topp den gangen også.

Eplehagene på Kolbotn.

Steinar Karlsrud

Ragnfrid K Pedersen har i mange år bedt meg å skrive litt om eplehagene i Kolbotn slik det var for noen år tilbake. Da historielaget snart skal ha en rusletur i sentrumsområdet synes jeg det var litt artig å vise litt av utviklingen her.

Bildene viser før og nå situasjon. Da jeg var gutt her, hadde vi hverken innedo eller dusj, men vi hadde store hageområder med plener til å tumle rundt på og masse frukt, bær og blomster. Slik var det også i alle øvrige eiendommer i Kolbotnveien og i bygden som de gamle sa den gang. I 1959 ble Ingieråsen skole bygd. Stasjonsbakken forbi Tårnhuset

førte rett inn i hagen vår og epler fristet. Elever fra hele kommunen kom den veien til og fra skolen. Alle som spurte fikk epler, og noen løp på raske føtter inn og ut. Faren vår synes det var greit da vi hadde masse, bare de ikke brakk greiner. Vi som bodde der var også på epleslang. Det var for sporten skyld og spennende i mørke høstkvelder.

Epleblomstring på Kolbotn på 1960-tallet

Rådhusparken 2.september 2023. Bildene på denne siden er tatt samme sted

Generelt var det ikke så gøy å plukke epler, men da vi fikk klatre fritt i toppen av Gravenstentreet slik fetteren min Knut og jeg gjorde på bildet, var det stas. Hos oss ble det plukket i mange kasser og slekt og venner fikk tilkjørt i byen. Noe ble også sendt til familie på Vestlandet. Nedfallsfrukten ble kjørt til saftpressene på Alnabru eller Askim. Der var det alltid fullt av veps. Vi hadde forskjellige sorter. Det var gravensten, åkerø, seftaholm, glassepler og sikkert mange andre sorter. I tillegg var det plommer, pærer, kirsebær, bringebær, rips, solbær, og masse grønnsaker og her måtte det lukes for hånd. Det var hyggelig barnarbeid og ofte gikk det mye i munnen. En stund etter krigen var det også griser, høner og kaniner som inngikk i kosten. Til slutt vil jeg tilføre at det allikevel ikke var så gøy og luke da venner kom og ville leke, sykle eller padle på Tjernet.

Dette var en liten fortelling om vår eplehage. Fint hvis dere andre har slike små epistler gjerne med bilder, som vi kan sette i medlemsbladet.

Nytt om Styreweb

Oppegård historielag har tatt i bruk systemet Styreweb og har hatt en forsiktig start med medlemsåndtering og økonomi. Vi ønsker e-postadresser og mobilnumre til medlemmene, så send dette til oppegard.historielag@gmail.com så legger vi det inn i systemet. Da blir det enklere å sende ut meldinger om arrangementer eller andre relevante nyheter.

Nå tar vi neste skritt og har lagt inn aktivitetskalender i appen Gnist som vi anbefaler medlemmene å ta i bruk. Her kan vi også sende meldinger til medlemmene. Samtidig jobber vi med nye nettsider basert på Styreweb. Dette vil komme mer på plass i løpet av høsten. De gamle nettsidene forsvant da den forrige leverandøren brått la ned driften. Har du erfaring med Styreweb så tar vi gjerne imot tips og råd! Ta kontakt med Siri Iversen.

Nyheter legges også ut på Facebook-sida Oppegård historielag, så det er flere måter å følge laget på.

Oppegård historielag - arrangementer høsten 2023

Lørdag 21.10. kl 10. Oppmøte foran inngangen til Kolben

Rusletur i Kolbotn sentrum, Solbråtanveien, Theodor Hansens vei mm. Vi ser på gammelt og nytt i Kolbotn. Etter turen blir det bilde fremvisning i **Biblioteksgalleriet** som viser eiendommene slik de var på 60-70 tallet og enda før det.

Guide Steinar Karlsrud

Gratis. Arr.: Oppegård Historielag.

Onsdag 25.10. kl 19 Biblioteksgalleriet, Kolben

Foredrag v/R. Müller om hans nye bok om utviklingen av Norge i 3 milliarder år. En vev av fortellinger hvordan Norge ble til.

Gratis adgang, men husk å ta ut billett på biblioteket.

Oppegård historielag - arrangementer høsten 2023

Torsdag 9. 11. kl 19 Biblioteksgalleriet, Kolben

Lansering av Oppegård Historielags 2024-kalender og foredrag av Finn E. Johansens bok om Ljangodset.

Det blir boksalg og utdeling av kalenderen og Follominne 2023 til medlemmer, resten sendes i posten. For ikke-medlemmer blir det mulig å kjøpe både kalender og årbok.

Gratis adgang, men husk å ta ut billett på biblioteket.

Arr.: Oppegård Historielag

Lørdag 18.11. kl 12 Biblioteket, Kolben

Nisser for store og små. Nissearrangement for hele familien med Gunnar Rogneflåten.

Gratis adgang, men husk å ta ut billett på biblioteket.

Arr.: Oppegård Historielag og Nordre Follo bibliotek

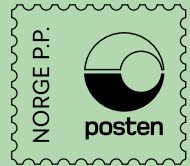
Mer om rusleturen i Kolbotn sentrum. Lørdag 21.10 kl.10.00

Kolbotn på 1930-tallet

Ruten for rusleturen i Kolbotn sentrum 21.10 markert med strek på kartet.

Avsender: Oppegård Historielag, Postboks 12, 1411 Kolbotn

Historielagets kalender 2024 lages rundt temaet:

LJANSBRUKET - EN 450 ÅRS INDUSTRIHISTORIE

Her får leseren Ljansbrukets stolte (Oppegårds) historie fra A til Å.

Henrik Krummedike startet det hele i 1529.

Hvem var Peder Müller?

Vi er innom Stubljan som brant ned for 110 år siden

Maren Juel fra en av Norges rikeste familier. Gift tre ganger, men døde barnløs.

Om Peder Holter og hans formue.

Også om Lars Ingier som innførte høyrekjøring!

Vi besøker Johanne og Frithjof Inger.

Hvem arvet henholdsvis Li gård, Nøstvedt og Søndre Oppegård?

Kolbotn trelast.

Skrivegruppen i år:

Berit Scheen, Ragnfrid K. Pedersen, Terje Ilje, Terje Fredriksen, Harald Lundstedt, Ole K. Endresen og Severin Breivik. Siri Iversen har bidratt med valg av bilder og foto mm.

Kalenderkomiteen ønsker at noen av medlemmene i Oppegård Historielag melder seg som dørselgere i sine naboområder. Dere kan da bidra med å få kalenderen ut til mange hjem, og er en effektivt salgskanal!

Interessert?

Kontakt i så fall: Severin Breivik, tlf. 92 88 84 87, e-post cvrin@live.no